

## แนวทางดำเนินการเพื่อพัฒนาอุดมศึกษาไทยไปสู่คุณภาพ ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันอุดมศึกษา

คณะกรรมการการอุดมศึกษา ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้พิจารณาศึกษา และวิเคราะห์สภาพปัญหาของระบบอุดมศึกษาไทย โดยวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาจากผลการศึกษาของสถาบันคลังสมองของชาติ ผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกทั้งในรอบแรก และรอบสอง โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสถาบันอุดมศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548-2550 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และได้มีข้อเสนอแนะต่อสถาบันอุดมศึกษาในการดำเนินการเพื่อให้การอุดมศึกษาไทยพัฒนาไปสู่คุณภาพ และมาตรฐานที่มีคุณภาพ โดยมีข้อเสนอแนะว่าสถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งควรมีการกำหนดตัวชี้วัดที่มีคุณภาพในลักษณะที่เป็น Minimum Requirement ที่เป็นการวัดผลการจบการศึกษา ซึ่งไม่ใช่การวัดผลในระหว่างกระบวนการศึกษา โดยอาจกำหนดเกณฑ์การจบการศึกษาในรูปแบบของเกณฑ์กลางในระดับชาติ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจบการศึกษา เป็นต้น ประกอบกับจะต้องมีการพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมก่อนที่บัณฑิตจะจบการศึกษาจะต้องมีการพิสูจน์ว่าได้ทำกิจกรรมระหว่างเรียนที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมในจำนวนที่กำหนดหรือไม่จึงจะจบการศึกษาได้ เป็นต้น
2. สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งควรปรับปรุงรูปแบบกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใฝ่รู้ด้วยตนเองและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ด้วยตนเองทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยี ทั้งยังจะต้องมีการสร้างผู้เรียนให้มีคุณสมบัติและความสามารถในการศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองต่อไป
3. สถาบันอุดมศึกษาควรมีการปรับเกณฑ์การวัดผลเพื่อให้เกียรตินิยมแก่นักศึกษา โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาเฉพาะนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีเพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องเป็นการวัดผลโดยคำนึงถึงผลการเรียนประกอบกับพิจารณาผลงานด้านกรมีส่วนรวมในการช่วยเหลือสังคม ความเป็นผู้นำ การเป็นพลเมืองดีหรือการทำเพื่อสังคมด้านอื่นๆ ประกอบด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างลักษณะนิสัยของบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดเวลา และสร้างเสริมให้นักศึกษาสามารถขวนขวายหาความรู้อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ต่อไป
4. สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งควรมีการกำหนดเอกลักษณ์ (Identity) ของตนเองว่าจะเน้นการเรียนการสอนในด้านใด เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
5. สถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมควรจัดให้มีโครงการหรือหลักสูตรสำหรับการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะรายสาขา โดยการดำเนินการตามแนวทางนี้จะส่งผลให้มีการพัฒนาอาจารย์ พัฒนามหาวิทยาลัย และพัฒนานักศึกษาไปพร้อมๆ กัน และเกิดผลโดยทั่วถึงกันทั้งประเทศ และในกรณีที่มีมหาวิทยาลัยใดที่ยังไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินโครงการพิเศษดังกล่าวก็สามารถที่จะประสานส่งเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษไปยังสถาบันที่มีความพร้อมอื่นเพื่อให้พัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนดังกล่าวให้เต็มความสามารถได้
6. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนา (Endowment Fund) โดยในระยะเริ่มต้น ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนบางส่วนหรือแบบสมทบร่วม (Partial Subsidy/ Matching Grant) ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อเป็นทุนประเดิมสำหรับกองทุนในการดำเนินการ โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขว่า ให้สามารถใช้ได้เฉพาะดอกผลของเงินที่จัดสรรให้ และถ้าหากสถาบันอุดมศึกษาแห่งใดยุดเล็กกลง ให้โอนเงินดังกล่าวคืนรัฐ
7. สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาภาระงานสอนและภาระงานอื่นๆ ของผู้ที่สามารถผลิตผลงานได้ หรือให้ความสำคัญต่องานวิจัยเท่ากับภาระงานสอน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้อาจารย์ผู้วิจัยผลิตผลงานวิจัย
8. สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการจัดให้มีระบบการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างชัดเจน และสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับทุนสนับสนุนและวิธีการขอทุนสนับสนุนจากภายนอก

9. สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการส่งเสริมบุคลากรของตนให้มีการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกอย่างต่อเนื่องต่อไป เพื่อเป็นการเพิ่มบุคลากรที่สามารถผลิตผลงานวิจัยในระดับนานาชาติได้โดยตรง

10. สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการพิจารณาปรับปรุงบรรยากาศภายในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเอื้อต่อการผลิตผลงานวิจัย/นวัตกรรมได้มากขึ้น เช่น บรรยากาศในหน่วยงาน อุปกรณ์เครื่องใช้ Software ที่จำเป็น และการเชิดชูผู้ผลิตผลงานวิจัย/นวัตกรรมอย่างชัดเจน เพื่อเสริมบรรยากาศในการทำงานและเป็นการกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

11. สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาปรับปรุงรูปแบบและการดำเนินการของสภามหาวิทยาลัย เช่น การกำหนดองค์ประกอบ จำนวน วิธีการได้มาของกรรมการสภามหาวิทยาลัย และค่าตอบแทน ให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัย เป็นต้น รวมทั้งจัดให้มีการเสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ที่จะเข้ามาเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย โดยอาจจัดให้มีการนิเทศหรืออบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว หรือจัดทำคู่มือเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยให้สำหรับผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ศึกษา

12. รูปแบบและจำนวนของกรรมการสภามหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนมาเป็นสภาผู้ทรงคุณวุฒิ (Lay Board) โดยมีจำนวนกรรมการสภามหาวิทยาลัยที่พอเหมาะประมาณ 10-20 คน และกรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวน 2 ใน 3 ควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกที่มีความหลากหลายทั้งด้านอาชีพ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การบริหาร ความเชี่ยวชาญ และมีเวลาและพร้อมที่จะอุทิศให้กับสภามหาวิทยาลัย ส่วนกรรมการอีก 1 ใน 3 ควรเป็นอธิการบดีกับคณาจารย์ประจำที่มีความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเทียบเคียงกับบุคคลภายนอก ซึ่งองค์ประกอบเช่นนี้น่าที่จะสามารถพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและสู่มาตรฐานสากลได้

13. วิธีการได้มาซึ่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยนั้น ควรจะกำหนดให้ประชาคมของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งเป็นผู้กลั่นกรองและคัดเลือก ทั้งบุคลากรที่เป็นฝ่ายบริหาร คณาจารย์ นักศึกษารวมตลอดถึงผู้ปกครองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วย ซึ่งวิธีการดังกล่าวน่าจะส่งผลให้บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในระบบการศึกษา และได้รับการยอมรับจากประชาคมของมหาวิทยาลัยนั้นๆ อีกด้วย และในระยะยาวควรกำหนดให้ผู้ที่

ดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาจากบุคคลภายนอกทั้งหมด (สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ) เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นทรัพย์สินสาธารณะของประชาชนร่วมกัน ซึ่งประชาชนก็สามารถตรวจสอบการทำงานที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้

14. สถาบันอุดมศึกษาควรปรับเปลี่ยนอัตราค่าตอบแทนของกรรมการสภามหาวิทยาลัยให้มีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการที่จะได้ผู้ที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ ความสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย และให้มหาวิทยาลัยสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐานต่อไป

15. สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการรับนโยบายจากสภามหาวิทยาลัย โดยทำหน้าที่เป็นสำนักงานสภามหาวิทยาลัยในฐานะฝ่ายเลขานุการของสภามหาวิทยาลัย เพื่อทำหน้าที่ในการคัดกรองข้อมูล จัดเตรียมข้อมูลที่จำเป็นถูกต้อง และเพียงพอต่อการพิจารณาตัดสินใจของกรรมการสภามหาวิทยาลัยในการประชุมแต่ละครั้ง ทั้งนี้จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะนำเข้าสู่การพิจารณาของกรรมการสภามหาวิทยาลัยให้ชัดเจน เพื่อให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ใช้เวลาในการประชุมและทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ที่มา : คณะอนุกรรมการการอุดมศึกษา. **สภาพปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษา**. รายงานผลการพิจารณาศึกษา เสนอต่อ คณะกรรมการการการศึกษา วุฒิสภา จัดพิมพ์โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2552.



## แผนการประเมินคุณภาพภายใน ปีการศึกษา 2552

- + 16-30 มิ.ย. 53 ส่วนงานประเมินคุณภาพภายในในระดับภาควิชา/หน่วยงานเทียบเท่า
- + 9 ก.ค. 53 ส่วนงานส่งรายงานการประเมินตนเอง
- + 19-30 ก.ค. 53 ประเมินคุณภาพภายในระดับส่วนงาน
- + 30 ส.ค. 53 ส่วนงานส่งแผนรองรับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมิน
- + 23-27 ส.ค. 53 ประเมินคุณภาพภายในระดับมหาวิทยาลัย